

จดหมายถึงบรรณาธิการ

ชีวก โภมารภจ

สำราญ นักการเรือน*

เรียนบรรณาธิการวารสารการแพทย์แผนไทยฯ

สืบเนื่องจากบทความเรื่อง “ประวัติย่อหมอชีวกโกมารภจ” ในวารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ฉบับที่ ๒ เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๑ หน้า ๑๓๔-๑๓๕ ซึ่งมีข้อมูลไม่ถูกต้อง จึงขอส่งข้อมูลสมบูรณ์มาให้ทราบ.

หลักฐานที่ปรากฏในพระไตรปิฎกของชื่อ “ชีวก โภมารภจ” มีดังนี้

ตสฺส ชิวตฺติ ชิวโกติ นามํ อภัสฺส. กุมารเณ โปสาปิโตติ โภมารภจฺโจติ นามํ อภัสฺส.

อาศัยคำว่ายังเป็นอยู่ เขาจึงขนานนามทารกนั้นว่า ชีวก. ชีวกนั้น อัน เจ้าชายรับสั่งให้เลี้ยงไว้ เขาจึงได้ตั้งนามว่า โภมารภจ.

“ชีวก โภมารภจ” เป็นชื่อหมอใหญ่ มีชื่อเสียงอย่างมากใน

ครั้งพุทธกาล เป็นแพทย์ประจำพระองค์ของพระเจ้าพิมพิสาร และพระเจ้าพิมพิสารได้ถวายให้เป็นแพทย์ประจำพระองค์ด้วย. เหตุที่ชื่อว่า “ชีวก โภมารภจ” มีว่าหมอชีวกเป็นบุตรของนางสาลาวดี ผู้เป็นคณิกาในเมืองราชคฤห์. เมื่อนางสาลาวดีตั้งครรภ์นางเกรงว่าค่าตัวจะตก จึงเก็บตัวอยู่. ครั้นคลอดแล้ว ได้ให้คนรับใช้นำเด็กไปทิ้งที่กองขยะ. ครั้นถึงเวลาเช้าตรู่เจ้าชายอภัยโอรสองค์หนึ่งของพระเจ้าพิมพิสารจะไปเฝ้าพระราชบิดา เสด็จผ่านไป เห็นการรุ่มล่อมเด็กอยู่ เมื่อทรงทราบว่าเป็นเด็กและยังมีชีวิตอยู่ จึงได้โปรดให้นำไปให้นางนมเลี้ยงในวัง. ในขณะที่ยังทรงทราบว่าเป็นเด็ก เจ้าชายอภัยได้ตรัสถามว่า เด็กยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ ทรงได้รับคำตอบว่า **ยังมีชีวิตอยู่** เด็กนั้นจึงได้ชื่อว่า **ชีวก (ผู้ยังเป็น)** และเพราะเหตุที่เจ้าชายเลี้ยงไว้ จึงได้ร้อยนามว่า **โภมารภจ (ผู้ที่พระราชกุมารเลี้ยง)**.

*กองวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน